

ut accidens⁹⁹ inseparabile natura corrupta gignente ex se corruptam, sicut dicitur in Psalmo: „Ecce, in iniquitatibus conceptus sum et in peccatis concepit me mater mea.“¹⁰⁰ Fatemur et propter hoc malum horribiliter Deum irasci toti massae seu naturae hominum et homines subiectos esse tyrannidi diaboli, qui et corporalibus malis conatur perdere homines et impellit eos ad peccata omnis generis et quanquam supersunt aliquae reliquiae imaginis Dei in homine etiam post lapsum ut notitia in mente et libertas regendi locomotiuam in voluntate et στοργαὶ φυσικαὶ in corde erga cognatum sanguinem praeterea et actiones et motus naturales intellectus, voluntatis et cordis, tamen et has ipsas agnoscimus multis modis pollutas ac contaminatas esse et laedi ac deformari partim ab innata prauitate, partim a diabolo multipliciter.

LV.

Detestamur autem impium et absurdum dogma Flacij, qui peccatum facit substantiam vel ipsam etiam ut loquitur animam rationalem, qui imaginem diaboli cordi humano essentialiter dicit impressam atque informatam esse, qui corruptionem naturae humanae fingit [E 1r:] esse transmutationem physicam in nouam substantiam perinde ut in physicis alia noua substantia. Denique qui hominem ait tantum creaturam Dei esse ratione primae creationis, nunc vero post lapsum aliam esse et nouam hominis substantiam effectam a diabolo seu quam diabolus effecerit sic vt recte dici possit hominem nondum renatum esse opus diaboli conditum a diabolo.¹⁰¹

LVI.^k

Cohorrescimus toto pectore cogitantes de his tetris et portentosis blasphemis, quibus prorsus tollit Flacius ex genere humano non tantum opus et ordinem creationis, sed praesentiam, efficaciam et gubernationem Dei in generatione, propagatione et conseruatione seu sustentatione hominum nec discernit substantiam, quae et initio condita est a Deo et propagatur generatione – Deo ordinem, quem instituit etiam in corrupta et vicia natura conseruante – a labe peccati, quae prima origine aliunde accessit, videlicet ex diaboli et hominis voluntate. Praeterea naturam humanam ita subiicit diabolo, ut homines sint creature diaboli et formentur a diabolo essentialiter suam effigi-

^k Korrigiert aus „XLVI.“ nach C.

⁹⁹ Über die Frage, ob die Erbsünde die Substanz des Menschen darstelle oder lediglich als ein Akzidens zu verstehen sei, war 1560 mit der Weimarer Disputation zwischen Matthias Flacius Illyricus und Victorin Strigel der Erbsündenstreit entbrannt, in dem die flacianische Seite die Substanz, ihre Gegner hingegen das Akzidens argumentativ verteidigten. Über diese Frage kam es zum Bruch zwischen Flacianern und Gnesiolutheranern. Vgl. hierzu Lohse, Dogma und Be-kenntnis, 123–125.

¹⁰⁰ Ps 51,7.

¹⁰¹ Zur Position des Flacius im Erbsündenstreit vgl. Ritschl, Dogmengeschichte. Bd. 2, 437–454.